

POŻRZEĆ (249) *vb pf*

pożrzyć (88), **pożrzyć** (36), **pożrzyć** (10), *pożrzyć a. pożrzyć* (67), *pożrzyć a. pożrzyć* (7), *pożrzyć a. pożrzyć a. pożrzyć* (41); *pożrzyć BierEz, FalZioł* (3), *BielŻyw, HistAl* (2), *MurzHist, MurzNT, LubPs* (9), *Leop* (7), *RejZwierz, OrzRozm* (2), *OrzQuin, GórnDworz* (2), *GrzegŚm, RejZwierz* (6), *CzechRozm, ModrzBaz, Calag, GórnTroas* (5), *GrabowSet* (2), *WujNT* (6), *VotSzl* (2); *pożrzyć WróbŻółt, KochSat, KwiatOpis, CzechEp* (6), *ArtKanc* (3), *ZawJeft, PowodPr* (2), *SkarKaz* (7), *KlonFlis* (3); *pożrzyć OpecŻyw* (2), *RejKup, KrowObr, Mącz* (2); *pożrzyć* : *pożrzyć BielKron* (8:1), *RejAp* (4:1), *RejPos* (12:1), *BibRadz* (2:2), *BudBib* (3:4), *SkarKazSej* (1:1); *pożrzyć* : *pożrzyć RejPs* (1:2), *SkarŻyw* (2:2). [Za postaci wątpliwe uznano formy *praet, plusq, con i part praet act z tekstów, w których nie ma zaświadczonej pewnej odmianki lub występuje więcej pewnych odmianek. Formy praet i part praet act z tekstów gdzie występuje jedna odmianka pewna zostały do niej zaliczone.]*

W inf zapis: -żrz- (31), -łrz- (2); -żrz- (9); -zrz- (7); w fut i imp zapis: -żrz- (34); -żrz- (15); -zrz- (1), [-łrz-]; -żr- (8).

po- (19), pó- (1) *MurzNT*; -eć (2) *MurzHist, MurzNT*, -eć (1) *OrzQuin*; w tematach *praet, plusq, con i part praet act* *pożar-* a jasne (w tym 6 r. błędne znakowanie).

inf *pożrzyć* (49). ◇ *fut* 3 sg *pożrze* (41). ◇ 1 pl *pożrz(e)my* (2) *WróbŻółt, BielKron, pożrzemy* (1) *LubPs*. ◇ 2 pl *pożrzecie* (1). ◇ 3 pl *pożrą* (6). ◇ *praet* [1 sg m *pożarłem.*] ◇ 2 sg f -ś *pożarła* (1). ◇ 3 sg m *pożarł* (26), *pożarł jest* (1) *RejAp* (2:1). f *pożarła* (44). n *pożarło* (7). ◇ 2 pl m pers -ście *pożarli* (1). ◇ 3 pl m pers *pożarli* (4). m an *pożarli* (2) [cum N pl: *psi, iopotamowie*]. subst *pożarły* (14). ◇ *plusq* 3 sg m *był pożarł* (1). ◇ *imp* 2 sg *pożrzy* (3). ◇ 3 sg *niech pożrze* (3). ◇ 3 pl *niech, niechaj pożrą* (2). ◇ *con* 3 sg m *by pożarł* (21). f *by pożarła* (9). n *by pożarło* (1). ◇ 3 pl m pers *by pożarli* (6). m an *by pożarli* (1) [cum N pl: *ptacy*]. ◇ *con praet* 3 pl m pers *by byli pożarli* (1). ◇ *part praet act* *pożarszy* (1).

Sł stp: *pożrzyć, Cn brak, Linde także XVII w.*

1. *Lapczywie zjeść, też połknąć; devorare HistAl, Vulg, PolAnt, Calag; comedere, deglutire, succidere PolAnt; absumere Modrz; absorbere Calag [w tym: kogo, co (65)] (69) : Verſchlingen. Połknąć. Pożrzyć. Absorbere, devorare. Calag 509a; [Pożeram/ Devoro, deglutio. In praet: pożarłem. Inf: pożrzyć. Volck Tttv].*

Przen (1) : *Połkni tedy duſſo ſmył/ á poyżrzy [lege: pożrzy] co ſmákuie [pożrzy zrozumienie BibRadz; ziedz co ſmákuie WujBib; devora, quod ſapit]. Leop 4.Esdr 8/4.*

a. *O zwierzętach (zazwyczaj, uśmiercając ofiarę) (34) : Y tey proſbie Bog przyzwolił/ Boćianá Krolem zoſtáwił/ Ktory záby táko karze/ Ktorá wżrzy kożdą požrze. BierEz I3; to ieſt ſuknyá ſyná mego/ zwyerzę nyeſłtżęłne požárło go [Vulg Gen 37/33]. HistJóz A2v, A2, D3v; FalZioł IV 39b; [Diogenes] przykazał przyiacielom [...] aby ciało iego nie pochowane zoſtawili, ktoremuż rzekli, żebygo [!] zwierzętha požrzyć mieli BielŻyw 77; RejPs 31v, 109; nátychmiał poruſzywſzy ſie ná nię [!] [tj. na rycerzy] z wodi Ippotamowie kthorzy łą ſpoſobu końſkiego/ okrutnie ie požarli. HistAl H5v, H6; Leop Dan 14/31; Y okryą [roje szarańczy] ziemię/ ták iż iey widáć nie będzie/ á wſzytko ziedzą co wam zoſtáło po gradzie/ požrą też y káżdę drzewo rodzáyne w polu. BibRadz Ex 10/5, Ex 10/12, Lev 26/22, 2.Par 7/13; Rokien rybá po Włoſku Ráiá/ człowieká w morzu vmárłego/ áby zwierz morſki nie požárł/ záchowywa y broní. BielKron 295v, 16v, 97v, 125v; Abowiem y oná*

złościwa Iezabel także długo miała fryftu do vznánia swego/ aż po niemáłym czálie tożes pothym y iá lámę márníe zátrácił/ ták iż pší požárli ścírwy iey *RejAp* 31,163; *HistRzym* 117v, 129v, 132 [2 r.]; A ták gdy ták czytác/ vważác/ y rozumieć będziefz/ [...] záváždy odniefiefz wielki pożytek y pociechę s czytania swego. [...] gdy będziefz czedł hiftóriá o Ionáfie onym Proroku śwíęthym/ [...] iáko gi tákże wnet frogá ribá požárłá *RejZwierc* 199v, 200; *ModrzBaz* 52; *SkarŻyw* 445; [*Europa mówi*] Boże mój/ iefli fłyżyłz prósbę moię/ Niechay dziś nágo w pośrzodku lwów ftoię. [...] Niechay mię wilcy požrą w téy głádkości/ A po puftyniach roznióšá mé kości. *KochPieś* 8; *SkarKaz* 45a; [wyfzedł rofšiewca/ śiác nášenie fwoie/ A gdy on śiál/ niektóre padło przydrodze/ i iefł podeptáno/ a ptałstwo niebiefkie požárło ie *MurzNT Luc* 8/5 (*Linde*)].

Zwroty: »pokarm požrzc« (1): Ten to Cetus/ [...] Ma ciałne dziuri w gębie albo we krtaniu: iż nie może pokarmu wielkiego požrzc *FalZioł* IV 31c.

»požrzc w się« (1): Scolopendra morzka, [...] gdy wędę požrze, tedy wšytki wnątrznofci wywracza z łiebie: iż wędę zwroci/ á gdy wędę z wroci/ thedy zafię požrze w fię wšytko wnątrze *FalZioł* IV 39b.

»do szczátka požrzc« (1): A gdy do fzczátká požárły [roje szarańczy] trawy ná ziemi [*Et fuit, quum finivisset comedere herbam terrae*]/ tedy rzekł/ O Pánie Boże ráczże być miłofšiw *BibRadz Am* 7/2.

b. O ludziach (13) : pomáżecie podwoie obá v drzwi y zwirzchu w domiech fwoich/ gdzye będzycie iešć báráná oney nocy/ [...] głowę z nogámi iego y z wnątrznofciámi požrzcie [*Vulg Ex* 11/9] *BielKron* 30; *RejAp* 104v; Sidłem człowiekowi (iefł) požrzc śwíęczone/ á po obietnicách fšukác (wyzwolenia). *BudBib Prov* 20/25.

Przysłowie: miałto mięła abo mleczna/ wolno iefł by chcieli [*falszywi prorocy*] i łamego fšatana pófzrzc *MurzNT* 111.

Przen (9) : [zazdrošciwy] Záváždy wárczy iáko pies/ radby wšytko požárł/ A iżby mu fie żaden ná fwiecie nie opárł. *RejWiz* 174; O dofyc ci dziś miedzy Kšiefdzmi Iudařzow iefłh: ktorzy iedno że nie požrą Ołtarzá pořpołu z ofiárą *OrzRozm* H2; *RejAp* 146v, Ee2; iáko fie on [*Pan*] chce rofšędzić s płoną winnicá fwoiá/ kthora miáłto przyiemnych gron iemu wypušciłá s łiebie płone wino á ćirnie z látorořli fwoich/ iż iá chce dáć požrzc żwirzétom dzikim/ to iefł/ nieprzyiacielom á fšprzećwnikom twoim *RejPos* 61; *RejZwierc* [193].

požrzc komu (1): Słuchayże iáko thy nielláchetne wymyfláczé á wywrotniki prawdy Páńfkíey Duch śwíęthy przyrównywa fšaráńczyey á z iádem fškorpionowym. O włáfnářz to fšaráńcza/ ktora práwíe iáko fšaráńcza požárłá máło nie wšytki żywnofci ludziom nędznym *RejAp* 78.

W porównaniach (3): A kwíát flawy rádošci ich [*ludzi Efraimskich*] opádníe/ [...] Ná ktory gdy poyrzy ten co pátrzy/ wnet iáko fškoroby ręká viáł/ požrze go. *Leop Is* 28/4; Nie mówcie przeciw Bogu/ áni fie boycie/ bo iáko chleb ták požrzemy ten lud/ ábowiem odftápiłá moc od nich/ á Pan známi iefł. *BielKron* 40v; *RejAp* 78.

c. O postaciach z widzeń, snów i cudownych zdarzeń (20) : Siedm kłofow wyrařtało zyednego zdzblá pełne y cudne/ a drugich fiedm cyenkich nyeplenyh y rdzå zarařonyh wyrařtało zyednego zdzblá ktore pirwych cudnořtz požárły [*Vulg Gen* 41/7] *HistJóz* B, B, B2; Y vyrzałem że głowá po práwey fšthronie/ požárłá onę kthorá byłá po lewey. *Leop 4.Esdr* 11/35, *Gen* 41/24; Grákus Kłíáżę rořkazał w wywnátrzoným ćielećiu fiárki/ fmoły/ á fáletry z ogniem przypráwioným zádác/ zápráwiwřzy/ á

przećiw iámie iego [smoka] położyć/ który gdy vźrał mni máiąc by ćiełę pożárł *BielKron* 340v, 16v [2 r.]; wnet smok okrutny á wielki vkazał sie ná niebie/ chcąc y onę niewiáłtę vłtráżyć/ y onego lyná iey požrzcć. *RejAp* 100, 99, Ffv; Y porzucili [czarownicy] káždy laskę swoię/ y były wężmi Lecż požárłá laská Aharonowá laski ich. *BudBib Ex* 7/12, *Gen* 41/4, 20, 24, 4.*Esdr* 11/35; *SkarŻyw* 252, 480.

W połączeniu szeregowym (1): Chćiałem też z wielką żądzą wiedźcieć prawdę/ o czwarthey bełtyiey/ [...] kthorey zęby były żelázne/ á páznokćie iey miedźiane/ co požárłá y poćieráłá/ á oštátek nogámi potłaczáłá. *BibRadz Dan* 7/19.

Szereg: »pożrzcć a strawić« (1): widziałem liedm krow wychodzące zrzeki cudne barzo y tłuńte/ [...] á zá tymi wychodźły drugie liedm táko žádne á chude iżem tákych nigdy nye widał wzyemi Eipfkiey/ ktore požárłszy á łtrawiwłszy pirwłze nic sie nye popráwiły ale przedłię były ták chude [*Vulg Gen* 41/20] *HistJóz* Bv.

2. W innych znaczeniach przenośnych (180) :

a. Zniszczyć, unicestwić, zgładzić; doprowadzić do zguby; pognębić; devorare *Vulg, PolAnt, Mącz; comedere, consumere Vulg, PolAnt; manducare Vulg; exurere PolAnt; haurire Mącz* [w tym: kogo, co (115)] (116) :

α. *Fizycznie (70) :* *LubPs* S2v; A rozwałona będziefz [Azjo] im iáko źdźbło/ á oni tobie iáko ogień: y požrą ćie y miáłtá twoie/ ziemię [!] twoię/ y gory twoie/ włsyłtkie láfy twoie/ y drzewo płodne ogniem popalą. *Leop* 4.*Esdr* 15/62, *Eccli* 6/3; *BielKron* 312v; *RejPos* 23v; *CzechEp* 46; Przyłtąpiło powietrze/ wielki lud požárło/ Przez łto tyłsiąc z obu łtron tám ludzi pomárło. *BielSen* 8; *ArtKanc* K7; Lecż iż máłło ná zgubę Troiéy Grćekiéy mocy Byłó/ z pułnocnych kráiów przywźieli pomocy: [...] Zeby z włzytkiégó łwiátá moc ná Troiá zwiedli. Tá moc požárłá żywé/ Troia trupem leży *GórnTroas* 8.

pożrzcć komu (2): *BudBib Iob* 22/20; BYłem oycem niedawno/ dźis niemam nikogo/ Coby mię ták zwał: tákem w dzieći zniłczáł łrogo. Włzytki mi łmierć požárłá *KochFr* 37.

W połączeniach szeregowych (4): áłbo ogień z niebá nas požrzcć/ áłbo miecz domowy nas zwoiuić/ áłbo połtronny nieprzyiáćiel nas w niewolá wężmie *OrzRozm* G2; Zwierz czwarty/ krolełtwo czwarte (będzie) ná ziemi/ ktore rozne będzie od włzech krolełtw/ Bo požrzcć włzytkę ziemię/ podepce/ y zetrze iá. *BudBib Dan* 7/23, *Ier* 10/25; Oto ia przywiodę ná was z dáłeká pohańłtwo/ narod możny/ [...] Y wytrawi vrodzáićie twoie y żywność twoię/ požrzcć łyny twoie y corki twoie: wyie trzody y łtádá twoie: wyźyruie winnice y lády twoie. *PowodPr* 8.

Frazy: »miecz požrzcć itp.; mieczowi dopuścić (a. [dać]) požrzcć« = *gladius devorabit Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (8;1): *Leop Is* 1/20; Abowiem dzień ten Páná Boga záłtępow/ dzień ięłt pomłty/ áby łię pomłćił nád nieprzyiáćioły łwemi/ ktore miecz požrzcć y nálycon á nápoion będzie krwiá ich *BibRadz Ier* 46/10, *Ier* 46/14; Będzycieli chćieć á mnie połłucháć/ dobro zyemłkie ieść będzycie. A ięłli nie będzycie chćieć mnie połłucháć/ á ku gniewu przywiedzyecie mnie/ miecz was požrzcć *BielKron* 94; *RejPos* 342; *RejZwierc* 192; Prožno vbilem łyny wáłze (ktorzy) ćwiczenia nieprzyięli/ požárł miecz wáłz proroki wáłze *BudBib Ier* 2/30; Ięłli też [...] mnie do gniewu będziećie dáłey pobudzáć/ miecz was požrzcć [*Vulg Is* 1/20]. *PowodPr* 67; *SkarKaz* 44b; [WerPublika 41].

»ogień (*a. przykrość ognia*), płomień, [karanie ogniste] pożrze *itp.*; rozkazać pożrzeć ogniewi« = *ignis consumet a. devorabit Vulg, PolAnt; ignis comedet Vulg; incendium hausit Mącz* [szyk zmienny] (34:1;1): A każelz iem [nieprzyjaciółom twoim] łpłonać iako dymowi zápalonemu á wrozniewaniu twoiem rofkażelz ie kiedy zá chcelz pozrzyć ogniewi. *RejPs* 30; A Gdy łkończył modlitwę łwá Sálomon kthorá fie modlił Pánu/ ogień z Niebá z łtąpił/ y požárł a łpalił zupelne y ine offiáry *Leop 2.Par* 7/1; OTworz Libanie brony łwoie/ Niech požrze ogień Cedry twoie. *Leop Zach* 11/1, *Ier* 50/32, *Hebr* 10/27; *BibRadz Iob* 20/26, *Am* 7/4; *OrzRozm* G2; do ktorey [góry Wezuwiusza] gdy Plinius historyk ná widzenie przyłtąpił/ ogień gi požárł. *BielKron* 148, [84²]v; Incendium omnia hausit, Ogień włziłtko požárł/ to yełt [!]/ pogorzáło włziłtko. *Mącz* 153c; *RejAp* 89v, 90v, 131v, 169v, 171 [2 r.]; Oto (bo) z łtąpił ogień z niebá y požárł dwu pięćdziesiątnikow pierwłzych *BudBib* 4.Reg 1/14, 4.Reg 1/10, 12, *Iob* 22/20, *Ier* 49/27, *Ez* 15/4 (10); [Heliasz] on ołtarz zbudował/ [...] drwá dobrze włóżył/ Y wołu rozrąbawłrzy/ támże ná drwá włóżył. [...] Nátychmiał wielki ogień/ nagle vpadł z niebá/ Ze też onę ofiárę/ požárł iako trzebá. *HistHel* C2; *SkarŻyw* 492; *CzechEp* 31, 368; Oné mury bofskiemi łtáwiáne rękámi/ W proch połzły/ y zginęły połpołu y známi. Okrutny požárł płomién/ ni tyle zołtáło/ Coby tę trołzkę ciáła do łiebie zchowáło. *GórnTroas* 36; A złośliwych Sodomczykow łziemiá y ogień łiárczány požárł. *KołakSzczęł* C3; *WujNT Hebr* 10/27, *Apoc* 11/5, 20/9; [ArgWykład 78].

»śmierć pożrze (*a. chce, a. nie może pożrzeć*)« [szyk zmienny] (6): *MurzHist* Fv; Niechay požrze piękność łkory ie⁸⁰/ niechay łkázi rámiona iego [niepobożnego] vprzedzáiáca łmierć [*Devoret pulchritudinem cutis eius, consumat brachia illius primogenita mors*]. *Leop Iob* 18/13; ábowiem to iełt dopiero práwe ożycie/ Kiedy ktho łławnie vmrze/ bo/ co łmierć włzytko s ciálem požrzyć chciáła/ tho w tenczáł (iey ná złość) włzytki tego człowieká poczłciwe łpráwy ożywá *GórnDworz* G4v; A nie będziecieli ták czynił/ pewno łmierć á miecz požrze was. *RejPos* 342; *KochFr* 37; *SkarKaz* 314b.

Zwoty: »pożrzyć jak(o) ogień« [szyk zmienny] (2): *LubPs* gg2v; Złoto y łrebro wáłze porzdzewiáło: á rdzá ich będzie wam ná łwiádectwo/ y požrzyć ciáła wáłze iako ogień [*et manducabit carnes vestras sicut ignis*]. *WujNT Iac* 5/3.

»paszczęká požrzyć« (1): Bo gdy ludzie vpomi tu ná nas powłtáli/ Iuż fie byli ták łrodze łnadź ná to vdáli/ By łprofná páłłczęká łwá nas nędzne požárli *LubPs* cc4v.

»żywo [= żywcem] požrzyć« (3): *RejPs* 192; By byłá nie tá ku nam łyczliwość pánlka/ Gdy ná nas włzytká łiła przyłzłá pogánlka: Iużby nas (ták łye byli włćiekle vpárli) Iuż by nas práwie byli żywo požárli [*forte vivos deglutissent nos Vulg Ps* 123/3]. *KochPs* 189; *ArtKanc* K15v. [Zawsze przekład tego samego tekstu.]

Szeregi: »pożrzyć i popsowáć« (1): krołéłtwo Pánlkie á moc y dobrodzyeyłtwá iego niewidome łá/ ále łá pewnoiełze niż widome/ á niłziby iuż w łkrzyni pewney leżáły: gdiż thy doczełne łkárby może mol y rdzá požrzyć y popłowáć. *RejPos* 326.

»pożrzyć a spalić (*a. popalić*)« [szyk 2:1] (3): y zápalę ogień w miełćiech ie⁸⁰/ y požrzyć á popali włzyłtko około niego [*et succendam ignem in urbibus eius, et devorabit omnes in circuitu eius*]. *Leop Ier* 50/32, *2.Par* 7/1; Y gdy zgotowáne były ofiáry/ á lud czekał y kłániáł łię P. Bogu: złtąpił ná

nię ogień zniebá widomy: ná znak łłużby ich oney iłz fię P. Bogu podobáłá/ y łpálił á požárł ofiáry zgotowáne [Vulg Lev 9/24]. *SkarŻyw* 492.

»pożrzcć a wyniszczycć« (1): A ná koniecz mieczowi frogyemu dopułzczę požrzcć á wyniszczycć was *RejZwierc* 192; [WerPublika 41].

»pożrzcć i wytrawicć« (1): A otho Pan Bog pozywał ná łąd przez ogień/ á ogień požárł przepásić wielkie/ y wytrawił częśc pol [Et ecce vocat ad iudicium in igne ... et consumpsit voraginem magnam, et consumpsit partem]. *BibRadz Am* 7/4.

»pożrzcć i zagubicć« (1): Czás łákomy nas požrzcć/ y zágubi *GórnTroas* 31.

»zeżrzcć, požrzcć« (1): Zápálił fię frogi ogień w mey popędliwości/ [...] Ták okrutnie zeżrzcć zyemię z iey rodzáynofciámi/ Pożrzcć y fundámenty gor z ich wyfokołfciámi [*devorabitque terram ... et montium fundamenta comburet Vulg Deut* 32/22] *LubPs* gg4v.

β. Pod innym względem (46) : *WróbŻółt* 34/25; *RejKup* i8v; Wybań od łrogiy łfáble Boże duffę moyę/ Boć łrogi pyes yuż rozdárl ták páłfczckę fıwoyę/ Aby požárł tę nędzná yedynaczkę [tj. duszę] twoyę. *LubPs* F2; Nych w łercoch łwych nye mowyá [*sprzeciwnicy moi*] wefelmy fię w duffy/ Pożrzymy nyewinnego włfák mu nikt nye tuffy *LubPs* I3v; *BibRadz Eccli* 51/4; krolełtwo Angielskie/ Duńskie/ Szweckie herezye požárły *SkarKazSej* 663b; O iáko z Prorokiem temu krolełtwu nie grozić: (Ziemiá fię zaráziłá od obywatelów łwoich: bo przełtápiłi zakon/ odmienili práwo/ rozprofzyli przymierze wieczne. dla tegoż przekłęctwo ziemię požrzcć/ y grzelzyć będá obywatelie iey.) *SkarKazSej* 701a, 702a; [czemv twego [*Judaszu*] łákomstwa nyenapelnyss, ysse pana Iesussa vssiluyes pozrzcć. *SprChęd* 27/2].

αα. *Doprowadzić do utraty majątku* (5) : Zelzywość požárłá pracę oyców náłfych *Leop Ier* 3/24; *Devorare pecuniam*, *Pozrzcć pieniádze/ to yełt/ vtráćić. Mącz* 507d; Ale gdy ten łyn twoy/ ktory požárł máiętność łwá z nierzádnicámi/ przyłzedł/ zábileł mu łłuftego cíelcá. *WujNT Luc* 15/30.

W porównaniach (2): Cołz wzdý w łim/ ielł/ dla Boga/ iłz będáć takimi Gołpodarzmi/ zdacie fię przedfię ubogimi? Zbytek/ łáfiedzi/ zbytek/ ktory iako morze Włzytko požrzcć/ był mu tkał niewie^m iako łporze. *KochSat* A4v; Bo ták idzie ten nierzádny porzádek/ Iłz łzkutá włáśnie iákoby zołádek Pożrzcć folwárki/ gdy Pan żyie łzumno *KlonFlis* C4.

ββ. *O zgubnym działaniu szatana [w tym: przykład i aluzje do Vulg 1.Petr 5/8 (25)]* (32) : A przeto łiedzcie tu a czuyecie łemná/ a nie z diáblem/ ktorytz nie łpi/ ale łfukáitcz kráży kogo by požárł *OpecŻyw* 98v; *PatKaz III* 146v; Diabel ten też nas kuffy okráżaiąc łerca náłze aby nas požárł/ wgrzechy prziwodząc *SeklKat* Tv; Aczkolwiek tego zawzdy pragnie [*zły duch*] aby moł włfytkego Swiata Ludzi požrzcć/ a prziwiełc ye na wieczne potępięnie *RejKupSekl* a8; *KrowObr* 62v; Bądźcie trzeżwi á czuyćie/ bo dyiabel przeciwnik wałz/ kráży (koło was) iáko lew rycząc/ łzukáiąc kogoby požárł [*diabolus... circuit, quaerens quem devoret*] *Leop 1.Petr* 5/8; *BibRadz I* 143c marg; *RejAp* 171; *HistRzym* 94v, 104; tubych fię thu themu rad podziwował/ coby wygrał on márny Lew rycząc/ á on głodny Wilk piekielny/ kthory vłtáwicźnie/ iáko o nim písmo powieda/ kráży rycząc/ á biega około łthadká thego Páńłkiego/ áby kogo z niego požrzcć włápiwłzy moł. *RejPos* 334, 2v, 47v, 70v, 167v, 241, 314v, 329; Duchowny nieprzyáciel náłz ielł Szátan Lew on rycząc/ ktory zázwdy około nas biega/ o to fię łtáráiąc/ iákoby ktorego z nas požrzcć moł *CzechRożm* 240v; *ReszPrz* 4;

WerGość kt; y mnie dobrotliwy Chcąc z mocy wziąć wężowi Złośnemu/ który tego pożrzeć chćiwy
Coć vfa iák Oycowi; Krew fwą niewinną/ dałeś w moc kátowi *GrabowSet E2*; ktorzy [*diabli*] nic
inłzego we dnie y w nocy nie czynią/ iedno krążą/ łzukáiąc kogoby pożárli/ iefli ty nie wyrwiełz.
LatHar 590; *WujNT 1.Petr 5/8*.

W porównaniu (1): włzákże łercem wielkim nie vłtráfzony [*Antoni*] ná ono woylko [*szatańskie*]
wołał: Znać ilz mocy y siły nie macie. Włzák ieden z was mógł by mię/ iáko iednego robaczká/
pożrzeć *SkarŻyw 56*.

Zwrot: »pożrzeć paszczeką« (1): [*sprosny wilk a sprzeciwnik, tj. diabeł*] krąży ząwždy iáko Lew/
łowiąc á łzukáiąc/ áby ktorą [*owieczkę, tj. wiernego pańskiego*] odłudził álbo odłtráfzył od łtádá od
onego/ á od oney łpołeczney owczarniey Páńłkiey/ á iżby ią požárł páłzczeką łwoią/ á rozdrapał
páznokty łwemi. *RejPos 122v*.

Szeregi: »pochwycić i pożrzeć« (3): pochwycił y požárł łzátan człowieczeństwo P. Christułowe
CzechEp 149, 149 [2 r.].

»pożrzeć a rozdrapać (a. podrapać)« [*szyk 2:1*] (3): Stoi z drugyey łtrony on okrutny Lew ryczący/
ták iáko gi píłmo zowie/ Czárt łprzeciwnik twoy/ áby co narychley požárł á rozdrapał onę nędzną
owieczkę á niewinną dułzyczkę twoię. *RejPos 196, 122v, 184*.

»pożrzeć a zatracić« (1): Belzebub on łtáry wąż teźci pilen łwego/ á ząwždy we dnie w nocy rycząc
łzuka tego/ by mógł pożrzeć człowieká/ á zátraćić do wieká. *ArtKanc S8*.

γγ. *O pokonaniu śmierci w kontekście ofiary Chrystusa (1)*: [*Chrystus*] przez zmarthwychwłtanie
dokona vczynku łwego wnapráwie [!] zupełney nowego Adámá/ ktorego tu záczył był nápráwowác
gdy požrze żywot łmiertelność. *GrzegŚm 57*.

b. *Pochłónąć; absorbere Vulg; circumdare, degluttire PolAnt [w tym: kogo, co (50)] (51)*: Ogárnęły
mię wody áż ku dułzy moiey/ przepásć požárłá mię *BibRadz Ion 2/6*; *SkarKaz 5a*; Drzewá/ ktore
fię iuż rozłtało z Łądem Iuż drzewem nie zow/ ále ie zow Prądem. Co ie iuż trudno Wiśle wyiác
z gárłá/ Gdy ie požárłá. *KlonFlis F2v*; Gołtyńłką rzekę Wiłłá teź požárłá/ A nie dźiw/ bo iey fáłmá
mknie do gárłá *KlonFlis G*.

pożrzeć do czego (1): A nyeprziacyele ich w morzu zátonełi/ Ták ye morze požárłó do łwey
głębokości *LubPs Sv*.

W połączeniu szeregowym (1): Niech mię nie zabierze nort wodny/ niech mię teź nie požrzę [!]
głębokość/ á niech nie ząwiera nádemną łtudnia vłt łwoich. *BudBib Ps 68/15[16]*.

W porównaniach (3): O moy miły łynu/ tzo chcełs/ chcełs ale iłż ie ziemia požrze/ iako Datána
ij Abirona *OpecŻyw 144*; *GroicPorz aa2v*; *RejWiz 160*.

Frazy: »mogíła, jaskinia [= *mogíła*] požárłá« (1:1): *WisznTr 21*; Krew wylaná nie łtałá/ áni teź
łpłynęłá: Mogíłá záráz włzytkę kwápliwie požárłá *GórnTroas 74*.

»morze (a. srogość morska), (morska) woda požrze (a. požárłá(-o))« [*szyk zmienny*] (4:2): ábowiem
ná onych drogách/ kędił ty wiodł/ przebrane łwoye łrogołć ie morłka požárłá. *RejPs 157*; *LubPs Sv*;
GórnDworz H6v; A pan lud łwóy wybrány záiął/ iáko owce: Y przeprowádził w cále: á ich
przełzłádołce Byłtré morze požárłó *KochPs 118*; *KochPam 87*; Ale ná ten czás [*w czasie potopu*]/ y
mátkę/ y łyny Požárłá wodá *KochPieł 32*.

»pożrze piekło« (1): Profzę/ niż we wżem wftanie [*dusza*]/ Byś ią raczył wżpomoc Pánie/ Słyżąc iey łkánie rzewliwē/ Niż požrze piekło łtráfzliwe. *GrabowSet* I4v.

»ziemia požrze *itp.*; ziemio požrzy« = *terra devorabit Vulg; terra deglutivit PolAnt* [*szyk zmienny*] (35;2): *OpecŻyw* 144; *RejPs* 157v; Karał pan Bog zidy gdi łfemrali przeciw Moizełżowy do pułcił [!] nanie ze ie ziemiapozarła [!] *SeklKat* H4; By mię ziemia iuz pozarła. Daleko bych yełcze wolał Niż bych wpiekle wiecznie gorzał. *RejKup* h2v; *KromRozm I O3*; Wfżák gdy można ręká twoiá ná mocarzá tego/ Sziągnioná iest/ wnet też zyemiá z możnołciámi iego Pożárłá/ iż nie zołtáłá pámiátká żadnego. *LubPs* gg3, Y3; *GroicPorz* aa2v; *RejWiz* 160; *Leop Num* 16/32; *OrzList* f3; ięłá [*Drahamira*] fukác á przeciw ciáłu Bożemu bluźnić. Po máłym czálie nie wiedzieć kędy łie podziáłá. Pifżá w Czełkiey kronice iżby iá žiemiá požárłá. *BielKron* 323, 41, 136v; *GrzegRóżn* N4v; *OrzQuin* Y3; A ráthowáłá ziemiá niewiáłtę y otworzyłá wftá łwoie/ y požárłá rzekę kthorá był wyrzučil łmok z wft łwoich [*Vulg Apoc* 12/16]. *RejAp* 103v, 104, 131v; othworz łie zyemio/ á požrzy nas/ ábychmy my nie łlyżeli tych frogich dekretow/ kthore ná nas wynidż máiá *RejPos* 277, 6v, 103v, 106, 138, 188v; *RejZwierc* 202; *BudBib Ex* 15/12, *Ps* 105/17; Ale zbór niełpokoiny/ y łprzeczne hetmány Częłciá žiemiá [!] požárłá: częłciá niełlychány Ogién niebieski łpalił *KochPs* 161; wżpomnieć ná łwoy zły żywot y gryśc łię w łumnieniu/ y nárzekác mułiáłá [*Maryja*] mowiác ná łercu: Niełtety iáko mnie teraz žiemiá niepożrze. *SkarŻyw* [237], 483, 493; *ZawJeft* 31; *GórnTroas* 17; Cny Zemowicie nie máłó ozdoby, Przybyłó Lechom z twey mężney ołoby. Przeto choć žiemiá ciáło tve požárłá, Sławy twey v nas ielcze nie zátárłá. *KlonKr* B3v; *SkarKaz* 3a; *PudłDydo* A3v. [*Cf a.a.* »ogień požarł« *KołakSzczęł* C3.]

Zwrot: »pożrzec żywo, żywe(go)« [*szyk zmienny*] (5;2): wnet łye żyemyá otworzyłá/ y požárłá ye [*przeciwniki Aarona*] włlyftki żywe. *KromRozm I O3*; *LubPs* Y3; Aby žiemiá twey niełpráwiedliwey przyłyęgi nie zniolá/ ále ciebie iáko Datáná y Abironá żywego požárłá. *GroicPorz* aa2v; Zyemiá łie rosłtápiłá/ áni wiemi łámi/ Ze nas iáko kurczętá ták żywo požárłá *RejWiz* 160; *OrzList* f3; *BielKron* 41; *OrzQuin* Y3. [*Zawsze aluzje do Vulg Num* 16/32.]

Szeregi: »otworzyć się i (a) požrzec« (3): *RejPos* 277; Otworzyłá łię [*errata dodaje: žiemiá*] á požárłá Dathaná [*Aperuit terra, et deglutivit Dathan*]/ y pokryłá zbor Awirámow. *BudBib Ps* 105/17; y rołkázal žiemi áby łię otworzyłá/ y požárłá ie á do piekłá żywo przepádli. *SkarŻyw* 483.

»pożrzec a przykryć (a. zakryć)« [*szyk 1:1*] (2): nád tymi to niewiernymi łyny wáłżemi przydzie tákí dzień/ iż bęđá wołác á krzyczec prołżąc gor á zyemie aby ie przykryłá á požárłá *RejPos* 106, 6v.

»rozstápić się a požrzec« (1): I tákże też okráżyli Moizełłá wyernego/ Aaroná brátá yego łwyętego Páńłkyego/ Rozłtápiłá łye yełt zyemyá á żywo požárłá/ Dátán/ Abiron pámyęc ich wyecznye wyekow łtárłá *LubPs* Y3.

»zalać i požrzec« (1): płyniem ieden zá drugim/ po tym niebełpiecznym morzu/ ktore wżytko záleie/ y požrze/ áni wolno do brzegu náżad łie wrocił/ ále mułi człowiek wciáż pęđzić *GórnDworz* H6v.

c. *Zabrać przemocą, zagarnąć; degluttire PolAnt* [*kogo, co*] (13) : Iż oto Ludzie niedbaią Nić łię łmierczy nielekaią. Patrzą na ty czo pomarły A wždy by radzy pozarły. Włytko czo oczyma wydżá A nić łię zato niewłtydżá. *RejKup* c8v; *RejZwierz* 41v; *BibRadz Iob* 20/15; ktory [*Amurat*] pałáł áby włzytkę Grecyá požarł. *BielKron* 240; Włzyłcy wiemy że nam pewno pomrzeć/ A wždy chcemy tu

włzytek łwiąt požrzcć/ Káždy łie ták w łwycł łpráwacł funduie/ By miał vmrzcć nic tego nie cžuie.
RejPos Bv, 85; To ołobliwe Páńłtwo Pánie Boże day/ iżeby łego K.M. wierne było/ iákofz łeft. [...] Bo o to łie ták okrutnj Mołkwićin/ iáko odmienny Szwed pilno łtáráią/ iákoby łe požrzcć mogli.
KwiatOpis C4; *CiekPotr* 58.

pożrzcć czym (1): Ale nayłróźłzy y naypotężnieyłzy Pogánie/ Turcy á Tátárowie: z korych łedni/ iáko iuż wıęłłzą cześć łwiátá tyráńłtwem y clytroścıą łwoią požárli. Drudzy náłzę miłą oyczyznę Koronę Polłką/ [...] pułtołzyli *VotSzl* Bv.

Szeregi: »pobrać a požrzcć« (1): łeft też to łedno złe pod łłońcem/ [...] gdy kogo Pan Bog przełóży ná páńłtwo/ [...] ták iż ma włzelki dołtátek/ á nie vmie tego vzywáć/ ále to kto cudzy pobierze á požrzcć *BielKron* 80v.

»pożrzcć i pogubić« (1): Czemu Turecka moc ták wiele Chrześcıjáńłtwá požárłá y pogubiłá?
SkarKaz 4a.

»pożrzcć a połápić« (1): Niewiernik záłię nie dułájąc temu biega po ziemi y po morzu łzukájąc coby požárł á połápił/ wydziera/ lichwi *RejAp* 189.

»pożrzcć i zhołdowác« (1): Pogánie/ Turcy á Tátárowie: [...] náłzę miłą oyczyznę koronę Polłką/ wıęcey niż łtokroć w kráıách Rułkich/ Litewłkich/ Lubelłkich/ y dáley pułtołzyli/ [...] Ták y teraz nas y włzytko Chrześcıjáńłtwo požrzcć y zhołdowác myłłá y vsıłuią *VotSzl* Bv.

Synonimy: 1. *pojeść, połknąć, zjeść.*

Formacje współrdzenne cf *ŻREĆ.*

Cf **POŻARCIE, POŻARTY, POŻRZENIE, POŻRZON**